

ZÁPIS: IGLO INCO WG: strategie Globální přístupu k výzkumu a inovacím

Datum:	22. března 2024
Zapsal/a:	Michaela Hnízdilová, senior konzultantka pro výzkum

Globální přístup Evropy k výzkumu a inovacím

Dne 22. března 2024 proběhlo setkání pracovní skupiny IGLO pro mezinárodní spolupráci, na kterém zástupce z GŘ RTD představil dosavadní pokrok v implementaci sdělení Evropské komise o globálním přístupu Evropy k výzkumu a inovacím. Dne 29. června 2023 byla publikována [první dvouletá zpráva](#) o jeho provádění, která analyzuje dosažený pokrok v klíčových oblastech sdělení a předkládá stručný přehled pozice EU v oblasti mezinárodní spolupráce napříč tematickými oblastmi a na multilaterální a bilaterální úrovni. Dokument také analyzuje použití článku 22 odst. 5 a 6 [Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, kterým se zavádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa](#) a možné využití vědecké diplomacie k posílení integrace výzkumu a inovací do vnějších činností EU.

Dále byly představeny klíčové dokumenty týkající se globálního přístupu k výzkumu a inovacím: [Sdělení o globálním přístupu k výzkumu a inovacím](#) (přijato v květnu 2021), [Závěry Rady o globálním přístupu k výzkumu a inovacím s názvem „Evropská strategie mezinárodní spolupráce v měnícím se světě“](#) (přijato 28. září 2021), [Usnesení Evropského parlamentu o globálním přístupu k výzkumu a inovacím](#) (přijato 6. dubna 2022) a [Závěry Rady o hodnotách a zásadách pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací](#) (přijato 10. června 2022). V rámci předsednictví Francie v Radě EU proběhla v březnu 2022 předsednická konference jejíž hlavním výstupem byla tzv. „[Marseille Declaration on International Cooperation in Research and Innovation \(R&I\)](#)“.

Vědecká diplomacie

V kontextu globálního přístupu se prezentace dále zaměřila na vědeckou diplomacii, jež dle definice Evropské komise představuje přímé nebo nepřímé využití vědy, vědeckých důkazů a vědecké spolupráce k prosazování diplomatických cílů. Vědecká diplomacie by měla reagovat na rychle měnící se geopolitickou situaci (otevřená strategická autonomie/technologická suverenita EU). Dle zástupce z Evropské komise bylo v minulosti úsilí vědecké diplomacie EU do značné míry nekoordinované a chyběla mu provázanost a celoevropský přístup. Vědecká diplomacie EU se skládá ze 4 pilířů: 1. využívání vědecké diplomacie k řešení geopolitických výzev v roztržitém multipolárním světě, 2. vytváření strategičtější, efektivnější a odolnější vědecké diplomacie prostřednictvím vědeckých důkazů a prognóz, 3. posílení vědecké diplomacie na velvyslanectvích a podpora celosvětového dosahu vědecké diplomacie EU, 4. budování kapacit pro evropskou vědeckou diplomacii.

Pro rozvoj vědecké diplomacie ustanovila Evropská komise speciální řídicí tým, který po konzultaci se zainteresovanými stranami vytvořil strukturu budoucího rámce pro vědeckou diplomacii. V prosinci 2023 uspořádala Evropská komise společně se španělským předsednictvím v Radě EU první [konferenci zaměřenou na vědeckou diplomacii](#), které se zúčastnilo přes 250 účastníků. Dále také Evropská komise zřídila [5 pracovních skupin pro vědeckou diplomacii](#). Každé společně předsedají vědec a diplomat. Pracovní skupiny mají za úkol vypracovat doporučení pro budoucí evropský rámec pro vědeckou diplomacii.

Globální přístup Evropy k výzkumu a inovacím a Horizont Evropa

Prezentace pokračovala strategií globálního přístupu k výzkumu a inovacím v kontextu mezinárodní dimenze programu Horizont Evropa. Ten staví na principu „*As open as possible. As closed as necessary.*“ Otevřenost a globální přístup jsou klíčovými prvky programů podpory výzkumu a inovací již od FP5. Více než 20 % témat programu Horizont Evropa cílí na mezinárodní spolupráci. Do některých výzev programu HEU se mohou zapojit i účastníci z nepřidružených zemích k programu mimo EU (*ne vždy s financováním*). Například subjekty ze [zemí s nízkými až středními příjmy](#) jsou automaticky způsobilí pro financování. Horizont Evropa dává také šanci mimoevropským zemím s vysokou kapacitou v oblasti vědy, technologií a inovací, aby se bez ohledu na jejich geografickou polohu zapojily do programu ve formě asociované země. To zahrnuje nedávnou asociaci Velké Británie a Nového Zélandu a probíhající jednání s Jižní Koreou a Kanadou. Z pohledu zachování otevřené strategické autonomie článek 22 odstavec 5 Nařízení o rámcovém programu pro výzkum a inovace Horizont Evropa rovněž umožňuje omezit účast vybraných subjektů, aby se zabezpečila strategická ochrana zájmů EU (*např. v oblastech jako je umělá inteligence, kvantové technologie nebo kritické materiály*). Článek 22 odstavec 6 pak umožňuje použití dalších kritérií způsobilosti, aby se zohlednily konkrétní politické požadavky a akce, což je součástí širší [Evropské strategie hospodářské bezpečnosti](#).

2

Globální přístup Evropy k výzkumu a inovacím a řešení globálních výzev

Prezentace se dále soustředila na globální přístup v kontextu společného úsilí o nalezení řešení pro sdílené výzvy. V reakci na digitální transformaci EU bylo zahájeno digitální partnerství s Latinskou Amerikou, Japonskem, Jižní Koreou a Singapurem. EU také pokračuje ve spolupráci v rámci [Access to COVID-19 Tools Accelerator](#), financovala výzkum vakcín proti COVID-19 a dalším infekčním nemocem a spustila [partnerství EDCTP](#). V rámci Nové evropské inovační agendy EU přispívá k podpoře, přilákání a udržení talentů po celém světě.

Posléze byly prezentovány konkrétní příklady spolupráce s prioritními zeměmi v rámci globálního přístupu, jako je například podpora Ukrajiny prostřednictvím [MSCA4Ukraine](#) a [ERA4Ukraine](#), a otevření kanceláře Horizontu Evropa v Kyjevě. Dalšími příkladem je spolupráce se západním Balkánem a provádění tzv. [„Western Balkans Agenda“](#) v oblasti výzkumu, inovací, kultury, vzdělávání, mládeže a sportu. Posílení spolupráce v oblasti vědy, výzkumu a inovací s Afrikou je reflektováno v [EU-Afrika inovační agendě](#). EU také posiluje vztahy se Spojenými státy americkými prostřednictvím [Rady EU–USA pro obchod a technologie](#) a s Indií prostřednictvím zahájení činnosti [Rady EU-Indie pro obchod a technologie](#). I nadále pokračuje spolupráce s Kanadou, Austrálií, Novým Zélandem, Japonskem, Jižní Koreou a Singapurem. Diskuze byla zahájena ohledně budoucí spolupráce se Společenstvím latinskoamerických a karibských států (CELAC).

Globální přístup Evropy k výzkumu a inovacím a mnohostranný dialog

V závěru prezentace se Evropská komise zaměřila na zásady a hodnoty mezinárodní spolupráce v rámci globálního přístupu k výzkumu a inovacím. V červenci 2022 zahájila Evropská komise [mnohostranný dialog](#) s mimoevropskými zeměmi, aby pomohly navrhnout tematické workshopy pokrývající témata jako je akademická svoboda, otevřená věda, excelence, gender, etika a bezpečnost výzkumu (*reporty z těchto workshopů jsou k dispozici [na webu DG RTD](#)*). Během předsednictví Belgie v Radě EU se také konala konference *„Multilateral dialogue on principles and values for international cooperation in research & innovation“*, jejímž výstupem jsou tzv. [„Brussels Statement“](#). Budoucí kroky zahrnují organizaci dalších virtuálních workshopů, například na téma umělé inteligence, přípravu dlouhodobého plánu na realizaci mnohostranného dialogu a diskuze o možném rozdělení úkolů a odpovědností s dalšími organizacemi, jako jsou OECD nebo UNESCO.

Q&A

Q: V prezentaci jste se zabýval Evropskou strategií hospodářské bezpečnosti a programem Horizont Evropa. Diskutovali jsme konkrétně o tom, že článek 22 odstavce 5 a odstavce 6 umožňuje omezení účasti určitých subjektů v některých výzvách s cílem zajistit strategickou ochranu zájmů EU. Domníváte se, že to povede k většímu omezení v rámci FP 10?

A: V současné době je obtížné předpovědět, jak bude "otevřenost" v FP10 vypadat. Avšak s ohledem na současnou geopolitickou situaci lze říci, že důraz na bezpečnost a zachování strategické autonomie EU je výrazně zdůrazňován. To se projevuje například v nedávno zveřejněném Strategickém plánu Horizontu Evropa 2025-2027, který stanovuje tři hlavní strategické priority. Otevřená strategická autonomie je klíčovou součástí všech těchto priorit.

3

PODPOŘENO
PROJEKTEM
MŠMT MS2102